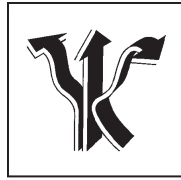

Міжрегіональна Академія управління персоналом
Українсько-Азербайджанський інститут соціальних наук
і самоврядування Г. А. Алієва
Міжнародна Кадрова Академія
ГО “Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління”
Всеукраїнська Академія наук публічного управління

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 4

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Українське суспільство: контури інновацій”
м. Київ, МАУП, 30 березня 2017 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 2 від 22.02.17)*

Редакційна колегія:

*М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, доц.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.;
В. І. Цибух, канд. філос. наук, доц.*

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 4: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Українське суспільство:
контури інновацій”, 30 березня 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова)
[та ін.]. — 2017. — 348 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Романенко Євген Олександрович, Чаплай Ірина Віталіївна Філософія життя та її широке звернення до проблем існування людини	57
Романова Лідія Василівна Напрями розвитку маркетингового менеджменту на машинобудівних підприємствах	60
Рубанець Олександра Михайлівна Інформаційне суспільство в Україні: інновації та тенденції розвитку	63
Сафонова Віра Євгенівна Інноваційна праця в господарській діяльності підприємств	65
Белова Олена Іларіонівна, Кайдашев Роман Петрович Місцеві вибори: аналіз практики розгляду спорів адміністративними судами	68
Єрескова Тетяна Володимирівна, Мазурик Олег Володимирович Концептуалізація безробіття як соціального явища в умовах соціальних невизначеностей	72
Головач Наталія Василівна, Дороховський Олександр Миколайович Напрями удосконалення кадрової політики медичних закладів	75
Авсієвич Алла Валеріївна Арбітражна угода як основа компетенції міжнародного комерційного арбітражу	78
Баранівський Віталій Васильович, Горбов Владислав Володимирович, Білоног Юлія Сергіївна Соціальна відповідальність освіти: соціологічний аналіз стану та перспективи забезпечення	81
Бельська Тетяна Валентинівна Ціннісна свідомість як провідна форма світогляду громадян	84
Бисенбаєв Файзулла Куанбаєвич Ідея громадянського общества в контексте інноваційної проблематики	87
Бігдаш Володимир Дмитрович Чинники формування стратегії інновації у страхуванні	91
Біленко Лілія Миколаївна Соціальне сирітство як сучасна проблема суспільства	93
Бондар Юрій Володимирович Інформаційна безпека в контексті інноваційних трансформацій: доктринальне бачення	96
Бондаренко Наталія Олександрівна Дефініції визначення соціального проектування	101
Бортник Валентин Анатолійович, Зозуля Марта Віталіївна Адміністративно-правові проблеми управління в економічній сфері	104
Братусь Ганна Анатоліївна Методичний підхід до оцінки ефективності кредитної політики комерційного банку	107

АРБІТРАЖНА УГОДА ЯК ОСНОВА КОМПЕТЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ

В основі арбітражного вирішення спорів лежить арбітражна угода, тобто угода про передачу спору на розгляд і вирішення арбітражу. Арбітражна угода є умовою для визнання компетенції арбітражу. Як правило, це самостійна угода між сторонами про арбітражний розгляд спорів, що можуть виникнути в майбутньому або у зв'язку з яким-небудь конкретним контрактом, або групою контрактів, укладених між цими сторонами.

У законодавстві багатьох країн, як правило, немає розбіжностей у визначенні видів арбітражних угод. І арбітражне застереження, і третейський запис є достатніми основами арбітражу. Проте в деяких країнах (Аргентині, Бразилії, Гондурасі, Панамі та ін.) арбітражне застереження розглядається як умова контракту, через який сторони зобов'язуються укласти арбітражну угоду (третейський запис) у випадку виникнення між ними спору. Тим самим визнається обмежене значення арбітражного застереження. Це, у свою чергу, означає, що невиконання цієї умови призводить до визнання недійсності арбітражного застереження і неможливості розгляду справи в арбітражі. У більшості країн, у тому числі в Україні, Біларусі, Росії, країнах Східної Європи, у Великобританії, Франції, ФРН, Данії, Норвегії, США, Канаді та ін., передбачений однаковий правовий режим арбітражного застереження і третейського запису.

Відповідно до ст. 7 Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж” арбітражна угода — це угода сторін про передачу в арбітраж усіх або визначених спорів, що виникли або можуть виникнути між ними у зв'язку з конкретними правовідносинами, незалежно від того, мають вони договірний характер чи ні [5]. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження або у вигляді окремої угоди.

Однаковий підхід до арбітражного застереження і третейського запису характерний для основних міжнародних угод з міжнародного комерційного арбітражу. Так, відповідно до п. 2 ст. 1 Європейської конвенції 1961 р. арбітражна угода включає арбітражне застереження у письмовій угоді або окрему арбітражну угоду про передачу спорів на розгляд арбітражу [3]. Відповідно до п. 2 ст. II Нью-Йоркської конвенції 1958 р. арбітражна угода включає арбітражне застереження в договорі або арбітражну угоду, підписану сторонами, чи таку, що міститься в обміні листами чи телеграмами [4].

Оскільки арбітражна угода має договірний характер, дуже актуальною є проблема співвідношення зовнішньоторговельного контракту і арбітражної угоди, що відноситься до нього. Основний зміст цієї проблеми полягає в з'ясуванні того, чи впливає недійсність зовнішньоторговельного контракту на арбітражну угоду. Поряд із цим проблема автономності арбітражної угоди виникає й у випадку закінчення терміну зовнішньоторговельного контракту, розірвання його однією або обома сторонами, унаслідок виконання або неможливості його виконання. Проблема автономності

арбітражної угоди має загальний характер незалежно від того, чи йде мова про арбітражне застереження як фізичну частину зовнішньоторговельного контракту, чи про третейський запис як окрему від контракту угоду.

У ряді законодавств питання про автономність арбітражної угоди вирішується спеціально. Так, згідно зі ст. 16 Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж” третейський суд може сам прийняти постанову про свою компетенцію, у тому числі щодо будь-яких заперечень наявності або дійсності арбітражної угоди [5]. З цією метою арбітражне застереження, що є частиною договору, має трактуватися як угода, що не залежить від інших умов договору. Ухвалення третейським судом рішення про недійсність договору не тягне за собою недійсності арбітражної угоди.

У Регламенті ЮНСІТРАЛ закладена ідея самостійності арбітражної угоди [2]. Так, у п. 2 ст. 21 Регламенту передбачено, що арбітражний суд компетентний установлювати наявність або дійсність договору, частиною якого є арбітражне застереження. Арбітражне застереження, що є частиною договору і передбачає арбітражний розгляд відповідно до Регламенту, має розглядатися як угода, що не залежить від інших умов цього договору. Визнання арбітражним судом нікчемності договору не тягне за собою автоматично недійсність арбітражного застереження.

Проблема автономності арбітражної угоди позитивно вирішується в регламентах окремих арбітражів і арбітражних центрів. Так, в Арбітражному регламенті Міжнародної торговельної палати передбачається, що коли одна зі сторін висуває одну або кілька претензій щодо існування або дійсності арбітражної угоди і Міжнародний арбітражний суд переконується в існуванні такої угоди, суд може, не вирішуючи питання про допустимість або обґрунтованість претензії (або претензій), прийняти справу до арбітражного провадження [1]. У такому випадку будь-яке рішення, як-от про компетентність арбітра, приймається самим арбітром (ст. 8 п. 3). Якщо не передбачено інше, арбітр не припиняє провадження у справі у зв'язку з твердженнями про те, що контракт є недійсним або неіснуючим за умови, що він вважає дійсною арбітражну угоду. Він продовжує провадження, якщо навіть контракт є неіснуючим або недійсним, щоб визначити відповідні права сторін і ухвалити рішення за їхнім позовом на підставі вимог ст. 8 (п. 8).

З метою запобігання різноманітним підходам і у зв'язку з відсутністю спеціальної регламентації в тій або іншій країні автономність арбітражної угоди обов'язково забезпечується. Міжнародні організації, арбітражі й арбітражні центри пішли шляхом розроблення типових арбітражних угод, що передбачають право арбітражу вирішувати питання про їх дійсність і дійсність основною контракту. Наприклад, типова арбітражна угода, рекомендована ЮНСІТРАЛ. Слід зазначити, що на користь автономності арбітражної угоди свідчить і особливий режим колізійного регулювання, що не завжди підпорядковується правопорядку, який застосовується до зовнішньоторговельного контракту. Так, Нью-Йоркська конвенція 1958 р. передбачає, що у визнанні і виконанні іноземного арбітражного рішення може бути відмовлено, якщо сторони арбітражної угоди були за застосованим до них законом недієздатні або ця угода недійсна за законом, якому сторони цю угоду підпорядковували, а в разі відсутності такої вказівки — за законом країни, де рішення було ухвалено (п. 1 “а” ст. V) [4].

Відповідно до п. 1 ст. 16 Закону України “Про міжнародний комерційний арбітраж” третейський суд може сам прийняти постанову про свою компетенцію, у тому числі щодо будь-яких заперечень наявності або дійсності арбітражної угоди [5]. Даний принцип закріплений також у міжнародних арбітражних регламентах ЕСК (ст. 18), ЕКАДС (п. 3 ст. VI), ЮНСІТРАЛ (п. 1 ст. 21). Він передбачений і в Ти-

повому законі ЮНСІТРАЛ (п. 1 ст. 16). Нарешті, він закріплений у Європейській конвенції 1961 р. [3]. Відповідно до п. 3 ст. V Конвенції арбітражний суд, проти якого заявлений відвід про непідсудність, повинен відмовлятися від розгляду справи і має право сам ухвалити рішення про свою компетенцію, про наявність чи дійсність арбітражної угоди або угоди, складовою якої ця угода є. Проте зазначене рішення арбітражного суду може бути згодом оскаржене в компетентному державному суді відповідно до закону країни суду.

Принцип “компетенції компетенції” передбачається й у регламентах багатьох постійно діючих міжнародних комерційних арбітражів. Так, відповідно до п. 2 ст. 8 Арбітражного регламенту Міжнародної торговельної палати, якщо одна зі сторін висуває одну або кілька претензій щодо існування або дійсності арбітражної угоди і якщо Міжнародний арбітражний суд переконується в існуванні такої угоди, суд може, не вирішуючи питання про допустимість або обґрунтованість претензії (або претензій), прийняти справу до арбітражного провадження [1]. У такому випадку будь-яке рішення, як-от про компетентність арбітра, приймається самим арбітром.

В аспекті обраної теми дослідження, важливим є визначення права, яке сторони обирають для регулювання прав і обов’язків у договорі (інститут автономії волі). Зокрема, на це і на багато інших важливих питань сторони повинні звернути увагу в арбітражному застереженні (арбітражній угоді), яке повинно бути обов’язковим елементом у зовнішньоекономічному договорі (контракті). Арбітражне застереження є ключовим моментом у визначенні способу вирішення зовнішньоекономічних спорів, особливо якщо сторони бажають віднести свої спори на вирішення комерційного арбітражу.

Джерела

1. Арбітражний регламент Міжнародної торговельної палати: діє з 01.01.1998 р.
2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ Про міжнародний торговий арбітраж від 30.05.1997 р.
3. Європейська конвенція ООН Про зовнішньоторговельний арбітраж від 21.04 1961 р.
4. Конвенція ООН “Про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень” від 10.06.1958 р.
5. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р.
6. Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: теорія та законодавство / Торг.-пром. палата України; Під заг. ред. І. Г. Побірченка. — К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2007. — 584 с.